

عنوان مقاله:

خداوند، پیامبری، انسان و تاریخ (پیش درآمدی بر تفسیر موضوعی سوره ای تطبیقی بر اساس تفسیرالمیزان)

محل انتشار:

سومین کنفرانس بین المللی علوم اسلامی، پژوهش های دینی و حقوق (سال: 1399)

تعداد صفحات اصل مقاله: 33

نویسنده:

محمدعلی زکی - دانشیار دانشگاه امام حسین (ع)

خلاصه مقاله:

هدایت انسان به سوی حق، بندگی و یکتا پرستی از سوی خداوند متعال، مهمترین سنت های تاریخی است. اقرار انسان به ربوبیت و توحید خداوندی، یکی از انواع میثاق الهی در قرآن گزارش شده است. ارسال رسل نیز به مثابه یکی دیگر از سنت های الهی در راستای یادآوری عهد الهی انسان تبیین شده است. پیامبران و انسان ها نسبت به موضوع توحید و بندگی خداوند متعال، در روز قیامت پاسخگو هستند. پیامبران مأمور ابلاغ رسالت و انسان مسئول عدم پذیرش بندگی خداوند بوده و مواخذه می شوند. بر این اساس، هدف اصلی پژوهش حاضر تبیین چگونگی نسبت بین مفاهیم چهارگانه خداوند متعال، پیامبری، انسان و تاریخ با تکیه بر تفسیر موضوعی سوره ای تطبیقی (مورد سه سوره اعراف، هود و شعراء) خواهد بود. "تفسیر موضوعی سوره ای قرآن" یکی از انواع سه گانه تفسیر موضوعی قرآن با محوریت سوره می باشد. تفسیر موضوعی سوره ای قرآن یکی از مشخصات نوآورانه، منحصر به فرد، ممتاز و برجسته و البته مغفول تفسیرالمیزان بوده که کمتر مورد توجه و بررسی قرآن پژوهان بوده است. علامه طباطبائی نقشی پیشگازانه در این نوع تفسیرالمیزان داشته و سنگ بنای محکم، استوار و مطمئن در این راه استوار نموده است. علامه طباطبائی در تمامی مجلدات تفسیرالمیزان اصول و مبانی خاصی در زمینه تفسیر موضوعی سوره ای قرآن را عملیاتی کرده است: 1) هدفمندی سوره، 2) ساختارمندی سوره و 3) پیوستگی سوره. «بینش تاریخی» یکی دیگر از ویژگی های برجسته و منحصر به فرد علامه طباطبائی محسوب می شود. ایشان علاوه بر بهره تاریخی در تفسیر آیات قرآن، به طور مستقل و جداگانه به مباحث تاریخی عنایت داشته که نشان از اهمیت جایگاه آن در تفسیرالمیزان دارد. تاکید تاریخی علامه طباطبائی در تفسیرالمیزان در دو بخش و البته مرتبط با یکدیگر تحلیل داستان های پیامبران و همچنین تبیین سنت های الهی تاریخی گذشته تجلی و ظهور پیدا کرده است. سوره های تحقیق، در مرتبه اول، به طور مشترک در بردارنده شش داستان پیامبر الهی (نوح، هود، صالح، لوط، شعیب و موسی) بوده اند و این ویژگی منحصر به فرد بوده و در هیچ جای دیگر قرآن این ویژگی مشاهده نشده است. علاوه بر آن، در مرتبه دوم، درصد غالب و قابل توجهی از آنها، به طور مشخص «تاریخی» ارزیابی شده اند به گونه ای که به ترتیب فراوانی 80 درصد سوره شعراء، 64 درصد سوره اعراف و 60 درصد سوره هود اختصاص به تاریخ پیامبران شمارش شده اند. با تکیه بر تفسیرالمیزان، ملاک های بررسی تطبیقی تفسیر موضوعی سوره ای پژوهش حاضر عبارتند از سه جهت گیری هدفمندی سوره ها، ساختار سوره ها و تناسب آیات درون سوره ها. نتایج نهایی تحقیق نشان داده که بر اساس تفسیرالمیزان، اگرچه سه سوره تحقیق ماهیت تاریخی دارند، ولیکن هدفمندی آنها با یکدیگر متفاوت گزارش شده اند. غرض و هدفمندی سوره اعراف پیرامون «عهد الهی انسان در اقرار به ربوبیت خداوند متعال»، هدف از سوره هود، «بیان توحید» است. قرآنتابی محکم است که یک روح دارد و آن روح، توحید است و غرض و هدف سوره شعراء، تسلیت خاطر رسول خدا (ص) است از اینکه قومش او را قرآن نازل بر او را تکذیب کرده بودند و او آزرده شده بود. اهداف سه سوره پژوهش به ترتیب در سه عنوان انسان، خداوند و پیامبری ...

کلمات کلیدی:

علامه طباطبائی، تفسیرالمیزان، تفسیر موضوعی سوره ای، تفسیر تطبیقی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1116772>

